

Nationella trygghetsundersökningen

Ett metodstöd för resultat på kommunal nivå

Innehåll

Inledning	3
Nytt redovisningsformat för kommunala resultat från NTU.....	3
Resultatredovisning	5
Redovisningsområden	6
Utsatthet för brott	6
Otrygghet och oro för brott	6
Förtroende för rättsväsendet.....	7
Referensperioder.....	7
Vikter.....	7
Stöd för tolkning av resultat.....	8
Population, urval och bortfall	8
Konfidensintervall.....	9
Jämförbarhet.....	9
Exempel på tolkning av resultat.....	10
Referenser	12

urn:nbn:se:bra-1118

© Brottsförebyggande rådet 2023

Författare: Johanna Viberg

Produktion: Brottsförebyggande rådet, Box 1386, 111 93 Stockholm

Telefon 08-527 58 400, e-post info@bra.se, www.bra.se

Denna publikation kan laddas ner från Brås webbplats <http://www.bra.se>

Inledning

Nationella trygghetsundersökningen (NTU) är en årligen återkommande brottsoffer- och trygghetsundersökning som genomförs med webb- och postenkäter. Främst fokuserar undersökningen på hur självrapporterad utsatthet för brott, känsla av otrygghet och oro för brott samt förtroende för rättsväsendet ser ut sett till hela Sveriges population (16–84 år).¹

Den här publikationen är en metodbeskrivning för de kommunala resultaten från NTU 2017–2022 som publicerades i april 2023. Den syftar till att beskriva hur resultaten tagits fram samt vad som är bra att känna till vid tolkning och användning av resultaten. Resultaten presenteras i tabeller på Brottsförebyggande rådets webbplats (www.bra.se). För ytterligare fördjupning i metoden för NTU hänvisas till *NTU 2022. Teknisk rapport* (Brå 2022).

Resultaten kan fungera som ett stöd för lokala brottsförebyggande aktörer, eftersom de ger en grundläggande statistisk bild av självrapporterad utsatthet för brott, otrygghet och oro för brott samt förtroende för rättsväsendet. Detta kan vara av särskild relevans i förhållande till den lag som träder i kraft 1 juli 2023 gällande kommunalt ansvar för att förebygga brott – *lagen om kommuners ansvar för brottsförebyggande arbete*.²

Nytt redovisningsformat för kommunala resultat från NTU

De kommunala resultaten från NTU presenteras i tabeller tillsammans med ett metodstöd för att användare ska få kunskap om hur statistiken tagits fram samt stöd för tolkning. Resultaten i tabellerna presenteras utifrån Sveriges 21 län³.

Tidigare har kommunala resultat från NTU presenterats utifrån Polismyndighetens organisation.⁴ Detta medförde att överlappning mellan olika områden förekommit, vilket i vissa fall inneburit exkludering av respondenter. Tidigare har även de kommunala resultaten från NTU publicerats i form av en kortanalys som inkluderat en resultatbeskrivning för enbart ett urval av kommunerna i respektive polisregion. Samtliga resultat fanns däremot tillgängliga i tabellbilagor. I denna publikation har fokus istället lagts på ett mer allmänt tolkningsstöd av resultaten för användarna av statistiken.

¹ Det är dock vissa grupper som inte nås av undersökningen, såsom hemlösa, människor med svår missbruksproblematik och grovt kriminella.

² För mer information, se SOU 2021:49.

³ I den här publikationen används benämningen *län*, vilka geografiskt kan likställas med *regioner*. Det för att tydliggöra vilken geografisk indelning som avses då NTU även redovisas efter polisregioner i andra publikationer.

⁴ Resultat från NTU uppdelat på polisregioner, polisområden och lokalpolisområden publiceras årligen i ett tabellverktyg på Brås webbplats (www.bra.se).

Sammantaget innebär detta att resultat tagits fram på nytt enligt den nya redovisningsformen och kan således skilja sig från tidigare publikationer. Resultaten i denna publikation är därför inte fullt jämförbara med resultat som tidigare publicerats. Generellt handlar det dock om små skillnader.

För resultat samt beskrivning av metod från de två tidigare publikationerna, se respektive kortanalys⁵ på Brås webbplats (www.bra.se).

⁵ Brå 2019, Brå 2021.

Resultatredovisning

Resultat från NTU på kommunal nivå redovisas i perioder om två sammanslagna undersökningsår från och med NTU 2017. Det görs för att få mer statistiskt robusta resultat, i den meningen att ett tillräckligt stort antal har deltagit i undersökningen. Även resultat för stadsdelsområden i Stockholms kommun samt stadsområden i Göteborgs kommun och Malmö kommun redovisas. För att underlätta läsningen benämns dessa härnäst som *stadsdelar*.

Med anledning av att resultaten redovisas på så detaljerad nivå redovisas de inte uppdelat på exempelvis kön och ålder. Detta på grund av att resultat från NTU endast redovisas vid minst 100 observationer i varje område. Gränsen har dragits för att 1 procent ska motsvara minst 1 observation. I tabell 1 redogörs för antal kommuner respektive stadsdelar som resultat redovisas för. Resultaten redovisas enligt en ny stadsdelsindelning för Stockholms kommun, Göteborgs kommun och Malmö kommun, eftersom indelningen av dessa områden i respektive storstad har förändrats över tid. Detta innebär att resultat på stadsdelsnivå endast redovisas för NTU 2021–2022.

Tabell 1. Antal redovisade kommuner respektive stadsdelar från NTU 2017–2018, NTU 2019–2020 samt NTU 2021–2022.

Tabell 1	NTU 2017– 2018	NTU 2019– 2020	NTU 2021– 2022
Antal redovisade kommuner	259	260	254
Antal redovisade stadsdelar	22

Samtliga resultat presenteras i Excel-tabeller på Brottsförebyggande rådets webbplats (www.bra.se). I varje tabell ingår resultat för hela landet, län, kommuner samt stadsdelar för Stockholms kommun, Göteborgs kommun och Malmö kommun.⁶ De tre storstadskommunerna redovisas utefter följande indelning:

- Göteborgs kommun redovisas utefter dess 4 stadsområden.⁷
- Malmö kommun redovisas utefter dess 5 stadsområden.⁸
- Stockholms kommun redovisas utefter dess 13 stadsdelsområden.⁹

⁶ I tabellerna redovisas Gotlands län, vilket även avser region Gotland som Gotlands kommun bytte namn till 2010.

⁷ Vid årsskiftet 2020/2021 fick Göteborgs stad en ny organisation som innebar att stadsdelsförvaltningarna och social resursförvaltning ersattes med fackförvaltningar.

⁸ Malmö kommun delades fram till 2013 in i 10 stadsdelar. Därefter slogs stadsdelarna ihop till 5 stadsområden, men 2017 upphörde även denna geografiska indelning att gälla. Därefter saknas en officiell indelning av stadsdelar. I denna publikation redovisas resultat utifrån den senast officiella indelningen.

⁹ Fram till den 1 juli 2020 bestod Stockholms kommun av 14 stadsdelsområden, men därefter har Hägersten, Liljeholmen och Älvsjö gått samman och bildat ett nytt stadsdelsområde, Hägersten-Älvsjö.

Redovisningsområden

Resultat redovisas för frågeområdena utsatthet för brott, otrygghet och oro för brott samt förtroende för rättsväsendet.¹⁰ Samtliga resultat redovisas i procentandelar. I resultaten för utsatthet för brott är andelarna generellt sett betydligt mindre än i övriga frågeområden, vilket gör att resultaten för utsatthet är de enda som redovisas med en decimal. Övriga resultat redovisas utan decimaler.

Utsatthet för brott

Resultaten för utsatthet för *brott mot enskild person* redovisas som en sammantagen kategori där brottstyperna som inkluderas är *misshandel, hot, sexualbrott, personrån, fickstöld, försäljningsbedrägeri, kort-/kreditbedrägeri* och *nätkränkning*. Resultat redovisas även för dessa brottstyper separat, samt även för *trakasserier*¹¹. Vidare redovisas även en sammantagen kategori för *egendomsbrott mot hushåll*, vilken omfattar brottstyperna *bostadsinbrott, bilstöld, stöld ur eller från fordon* och *cykelstöld*.¹² Resultat särredovisas även för de egendomsbrott mot hushåll som ingår i den sammantagna kategorin.

I resultatredovisningen bör uppmärksammas att redovisningsenheterna skiljer sig åt för de olika typerna av brott. Vad gäller resultaten som visar utsatthet för brott mot enskild person redovisas *andelen personer* som uppger att de har varit utsatta för något brott under givet kalenderår, medan egendomsbrott mot hushåll redovisar *andelen hushåll* som utsatts för brott under givet kalenderår.

Otrygghet och oro för brott

Samtliga frågor från frågeområdet om otrygghet och oro för brott redovisas. Det innefattar resultat vad gäller en mer allmän upplevelse av otrygghet samt även mer konkret oro över att drabbas av vissa typer av brott. Vidare beskrivs även resultat för i vilken utsträckning otryggheten påverkar beteendet och livskvaliteten, samt upplevelse av problem i det egna bostadsområdet.

För resultaten som visar otrygghet och oro för brott används i de flesta fall sammanslagna svarsalternativ. Det innebär att för otrygghet och oro redovisas en sammanslagning av svarsalternativen *mycket otrygga* och *ganska otrygga*. Vad gäller brottslighetens utveckling redovisas en sammanslagning av svarsalternativen *ökat kraftigt* och *ökat något*. När det gäller oro för att drabbas av brott redovisas en sammanslagning av svarsalternativen *oro mycket ofta* och *oro ganska ofta*. För resultat om oro över brottsligheten i samhället redovisas dock endast svarsandelar för

¹⁰ NTU inkluderar även ett avsnitt om brottsutsattas erfarenheter av kontakter med rättsväsendet. Resultat från det avsnittet inkluderas inte i redovisningen av de kommunala resultaten, eftersom antalet respondenter i det avsnittet är betydligt mindre än i övriga avsnitt.

¹¹ För att läsa om orsakerna till att trakasserier inte ingår i den sammantagna kategorin *brott mot enskild person*, se *NTU 2022. Teknisk rapport* (Brå 2022).

¹² Gemensamt för de brottstyperna är att egendomen ofta är (eller uppfattas vara) gemensam för de boende i hushållet, och de tillfrågade får därför svara på frågor om utsatthet inom hela hushållet.

de som är oroliga i *stor utsträckning*. Likaså för resultat om frågor som rör upplevda problem i det egna bostadsområdet, där svarsandelar för de som upplever problem i *stor utsträckning* redovisas.

Förtroende för rättsväsendet

Samtliga frågor från frågeområdet om förtroende för rättsväsendet redovisas. Resultat från dessa beskriver dels det generella förtroendet för rättsväsendet som helhet samt även för enskilda myndigheter. Resultat redovisas även vad gäller förtroende för att brottsmisstänkta hanteras rättvist av rättsväsendet som helhet och av Polisen, samt förtroendet för att brottsutsatta behandlas bra av rättsväsendet som helhet och av Polisen.

I redovisningarna används i huvudsak en sammanslagning av svarsalternativen *mycket stort förtroende* och *ganska stort förtroende*. Resultat från en sammanslagning av svarsalternativen *mycket litet förtroende* och *ganska litet förtroende* redovisas dock även för frågorna om det generella förtroendet för rättsväsendet som helhet samt för enskilda myndigheter.¹³

Referensperioder

Undersökningens frågeområden studerar förhållanden under olika tidsperioder. Nedan följer en sammanfattande beskrivning av respektive referensperiod:

- Frågorna om utsatthet för brott avser utsatthet under *föregående kalenderår*. Det innebär exempelvis att den brottsutsatthet som rapporterats i NTU 2021 respektive 2022 har ägt rum under 2020 respektive 2021.
- Frågorna om oro för olika typer av brott avser oro *de senaste tolv månaderna* (fram till svarstillfället). De mer övergripande frågorna avser den uppfattning man har *vid svarstillfället*.
- Frågorna om förtroende för rättsväsendet och dess myndigheter avser den uppfattning man har *vid svarstillfället*.

Vikter

I framtagandet av resultaten används ett viktningsförfarande som tar hänsyn till överrepresentationer och underrepresentationer i urvalet samt korregerar för bortfallet, så att resultaten ska bli så representativa som möjligt för befolkningen (16–84 år). Anpassade vikter för kommunal nivå har använts vid framtagandet av de kommunala resultaten, och motsvarande vikter har använts då resultaten för storstädernas stadsdelar tagits fram. För mer information om viktning i NTU, se *NTU 2022. Teknisk rapport* (Brå 2022).

¹³ Övriga svarsalternativ är *varken stort eller litet förtroende* och *ingen åsikt/vet inte*. Observera att de som inte har stort förtroende alltså inte per definition har litet förtroende, utan de kan också vara neutrala eller sakna åsikt. Andelen som har svarat att de saknar uppfattning är störst för myndigheterna som befinner sig längre in i rättskedjan, och störst för Kriminalvården.

Stöd för tolkning av resultat

Det här avsnittet syftar till att ge ett stöd för tolkning av de kommunala resultaten från NTU.

Population, urval och bortfall

Populationen som undersöks i NTU är den svenska befolkningen (16–84 år). Undersökningen genomförs årligen och urvalet omfattar 200 000 personer med hjälp av ett *stratifierat obundet slumpmässigt urval (STOSU)*.¹⁴ Det innebär att man delar upp urvalet i olika grupper, exempelvis utifrån olika registeruppgifter, för att sedan dra ett slumpmässigt urval ur respektive grupp. Stratifiering görs för att säkerställa att urvalet har en god spridning och för att resultat ska kunna redovisas på mindre geografiska områden. I NTU stratifieras urvalet utifrån lokalpolisområde (LPO) och ålder.

Även om urvalsundersökningar genom STOSU generellt ger en bra bild av hur det ser ut i populationen, finns det alltid en viss osäkerhet i skattningarna att ta hänsyn till. Ett problem är exempelvis bortfall, det vill säga de personer som inte deltar. När resultaten i NTU tas fram används alltid ett viktningsförfarande som kompenserar för bortfallet för att resultaten ska bli så representativa som möjligt. Med bortfall finns det däremot alltid en risk för skevhet i skattningarna om det finns systematiska skillnader mellan personer som inte deltar i undersökningen och personer som deltar, avseende av det som studeras.

Ett ytterligare problem med bortfall är att antalet svarande på mindre geografiska områden kan bli få, och att osäkerheten i skattningarna därför blir väldigt stora. Att ett resultat kantas av stor osäkerhet innebär förenklat sett att det är svårt att veta om resultatet beror slumpen. I en viss kommun kan exempelvis många personer som utsatts för misshandel under mätperioden av en slump inkluderas i urvalet eller valt att svara på undersökningen. Detta skulle leda till en överskattning av den faktiska andelen personer som har utsatts för misshandel i just den kommunen.

En enkel tumregel är att risken för slumpmässiga fel i skattningarna ökar ju mindre antalet svarande är. Av denna anledning har en gräns om minst 100 svarande i varje redovisningsgrupp satts. Utöver detta redovisas resultaten för den senaste mätpunkten (NTU 2021–2022) ihop med ett 95-procentigt konfidensintervall, vilket kan ge en indikation på hur stor osäkerheten är vad gäller det skattade värdet.

¹⁴ Det innebär att varje individ i populationen har en chans att komma med i urvalet. Chansen behöver inte vara densamma för alla personer, men den ska vara känd och beräkningsbar för den som genomför undersökningen (Edling och Hedström 2003).

Konfidensintervall

Konfidensintervallet består av det skattade värdet, variansen eller standardavvikelsen för det skattade värdet, och slutligen av en konfidensgrad (Edling och Hedström 2003), vilken i NTU är satt till 95 procent. Teoretiskt innebär en konfidensgrad på 95 procent att om vi tar 100 stickprov på det vi vill mäta (det vill säga upprepa mätningen 100 gånger) och konfidensintervallet beräknas 100 gånger, så omfattar 95 av dessa intervaller det sanna värdet. Något som bör noteras är att konfidensintervall tar hänsyn till statistisk osäkerhet och inte till andra former av osäkerhetskällor, såsom exempelvis systematiska bortfall.

För att exemplifiera: skattningen visar att 19,9 procent av Sveriges befolkning (16–84 år), uppger att de utsatts för brott mot enskild person under 2020–2021. Konfidensintervallet visar att det sanna värdet med 95 procents säkerhet är mellan 19,6 och 20,1. Intervallet är således smalt, med andra ord är skattningen relativt säker. När det gäller exempelvis kommuner, där antalet svarande är lägre, är intervallet betydligt bredare. Exempelvis visar skattningen att 15,9 procent av de boende i Bergs kommun (i Jämtlands län, där 199 personer i urvalet deltog) har utsatts för något brott mot enskild person, medan konfidensintervallet visar att det med 95 procents säkerhet är mellan 10,8 och 22,2 procent som har utsatts. Till skillnad från hela landet är intervallet för Bergs kommun således bredare. Detta illustrerar att resultaten måste tolkas med försiktighet när resultaten bygger på svar av relativt få respondenter, eftersom den statistiska osäkerheten i vissa fall är stor.

Jämförbarhet

De kommunala resultaten från NTU är jämförbara över tid, däremot bör det beaktas att antalet svarande i vissa kommuner är väldigt få. När resultaten baseras på få antal svarande kan kraftiga variationer över tid indikera att förändringar är av slumpmässig karaktär, vilket även kan stödjas om respektive skattat värde har breda konfidensintervall. Mindre variationer kan dock indikera en stabilitet över tid, även om antalet svarande är förhållandevis få. Omvänt kan förändringar över tid i de större kommunerna med fler antal svarande indikera en faktisk utveckling, det vill säga att den observerade skillnaden även finns i den studerade populationen. Det kan även vara av intresse att jämföra olika områden, exempelvis två olika kommuner. En riktlinje kan då sägas vara att ju mindre resultatens skillnad är mellan två områden, desto större måste antalet svarande vara för att man ska kunna tala om en statistiskt säkerställd skillnad.

När man räknar skillnader, eller förändring, i procent är det viktigt att skilja på begreppen procent och procentenheter. Procentenheter är enklast att räkna ut. De används för att uttrycka skillnaden mellan två procenttal. Om något exempelvis ökar från 3,4 procent till 4,4 procent, kan skillnaden beskrivas som en ökning med 1 procentenhet ($4,4 - 3,4 = 1$). Procent anger istället hur stor andel som skillnaden eller förändringen utgör av ett givet

utgångsvärde (bastalet för beräkningen). Ökningen i exemplet här ovan skulle uttryckas som en ökning med cirka 29 procent. Beräkningen bygger på förändringen mellan det nya och det gamla värdet ($4,4 - 3,4 = 1$), och hur stor andel som denna förändring utgör av det gamla värdet ($1 / 3,4 = 0,29$). Förändringen uttryckt i procent blir då ($0,29 * 100 = 29$) en ökning med 29 procent.

För att beskriva skillnader i procentandelar mellan två kommuner eller mellan en kommun och hela landet är procentenheter oftast att föredra, eftersom procentandelarna för de olika områdena har beräknats på olika stora beräkningsunderlag (kallade bastal eller utgångsvärden).

Exempel på tolkning av resultat

I tabell 2 illustreras ett fiktivt exempel på hur resultat på kommunal nivå från NTU kan se ut, för frågan som avser otrygghet vid utevistelse i sitt bostadsområde sent på kvällen.

Tabell 2. Otrygghet vid utevistelse sen kväll i det egna bostadsområde 2017–2018, 2019–2020 samt 2021–2022. Andel (%) som oroar sig mycket/ganska ofta samt de som avstår från att gå ut på grund av otrygghet.

Tabell 2	2017–2018	2019–2020	2021–2022	Konfidensintervall (95 %) undre gräns 2021–2022	Konfidensintervall (95 %) övre gräns 2021–2022
Kommun x					
Andel (%)	31	33	36	33	39
Antal svarande	11 543	10 496	10 105
Kommun y					
Andel (%)	20	15	27	16	32
Antal svarande	119	106	110
Kommun z					
Andel (%)	15	15	13	7	19
Antal svarande	190	195	203

I kommun x har andelen som är otrygga mycket eller ganska ofta samt som helt avstår att gå ut, ökat succesivt från 31 procent 2017–2018 till 36 procent 2021–2022. Antalet svarande i kommun x har även samtliga perioder varit minst 10 000. Konfidensintervallet för den senaste perioden indikerar även att osäkerheten i punktskattningen är förhållandevis liten. Sammantaget kan resultaten indikera en utveckling som visar att andelen otrygga i kommun x har ökat.

Studerars resultaten för kommun y syns däremot stora variationer över tid, där andelen varit som lägst 15 procent och som högst 27 procent. Sett till antalet svarande i kommunen har dessa varit över 100, dock aldrig fler än 119. Konfidensintervallet för den senaste perioden indikerar också att felmarginalen är stor vad gäller punktskattningen för resultaten som avser perioden 2021–2022. Detta resultat bör därför tolkas med försiktighet eftersom de breda konfidensintervallen indikerar att risken för slumpmässig variation är stor.

I kommun z har andelen otrygga varit i princip oförändrad över tid och varit mellan 13 och 15 procent. Antalet svarande har varit ungefär lika stort samtliga redovisningsperioder och var som lägst 190. Konfidensintervallet för den senaste redovisade perioden, antyder dock att felmarginalen för punktskattningen kan anses relativt stor. Sammantaget innebär detta att resultaten bör tolkas med försiktighet, men sett till att den skattade andelen varit nästan lika stor samtliga redovisningsperioder finns indikationer på en viss stabilitet över tid i kommun z vad gäller andelen otrygga.

Konfidensintervallen för andelarna kan användas för att kunna uttala sig om huruvida det finns en skillnad mellan två grupper,¹⁵ exempelvis kommuner. Om konfidensintervallen för två skattade andelar inte överlappar varandra indikerar det att det finns en skillnad mellan kommunerna. Detta kan exemplifieras genom att jämföra de skattade andelarna för 2021–2022 i kommun x och kommun z. I kommun x är felmarginalen ± 3 för den skattade andelen 36 procent, vilket ger ett konfidensintervall på mellan 33 och 39 procent. Felmarginalen i kommun z för den skattade andelen 13 procent, är ± 6 vilket ger ett konfidensintervall på mellan 7 och 19 procent. Intervallen överlappar inte varandra, det är således en skillnad mellan kommun x och kommun z. Om konfidensintervallen istället överlappar varandra kan man förenklat anta att det inte finns någon skillnad.

¹⁵ För att veta om en skillnad är statistiskt säkerställd eller slumpmässig kan även ett *z-test* genomföras för varje enskild jämförelse (se exempelvis Djurfeldt, Larsson och Stjärnhagen 2010).

Referenser

Brottsförebyggande rådet, Brå (2019). *Nationella trygghetsundersökningen – resultat på kommunal nivå. En sammanställning av centrala resultat från NTU 2017–2018*. NTU Kortanalys 1/2019. Stockholm: Brottsförebyggande rådet.

Brottsförebyggande rådet, Brå (2021). *Nationella trygghetsundersökningen – resultat på kommunal nivå. En sammanställning av centrala resultat från NTU 2019–2020*. NTU Kortanalys 2/2021. Stockholm: Brottsförebyggande rådet.

Brottsförebyggande rådet, Brå (2022). *Nationella trygghetsundersökningen 2022. Teknisk rapport*. Rapport 2022:10. Stockholm: Brottsförebyggande rådet.

Djurfeldt, G., Larsson, R. och Stjärnhagen, O. (2010). *Statistisk verktygslåda – samhällsvetenskaplig orsaksanalys med kvantitativa metoder*. Lund: Studentlitteratur.

Edling, C. och Hedström, P. (2003). *Kvantitativa metoder. Grundläggande analysmetoder för samhälls- och beteendevetare*. Lund: Studentlitteratur AB.

SOU 2021:49. *Kommuner mot brott*. Stockholm: Elanders Sverige A